

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UZMANLARININ KENDİ MESLEKLERİNE YÖNELİK
BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ
INVESTIGATION OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY EXPERTS FOR THEIR OWN
PROFESSIONALS

Dr. Öğr. Üyesi Şenol YAVUZ

Hitit Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-6261-9296, senolyavuz@hitit.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Berna GÜR

Hitit Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-0674-4612, bernagur@hitit.edu.tr

Önder ÖZDEMİR

Hitit Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-2426-9234, onderozdemir@gmail.com

ÖZET

İş Sağlığı ve Güvenliği, insanlık geçmişi kadar eski bir geçmişe sahip olmasına rağmen sanayinin gelişmesi ile önem kazanmıştır. Fabrikaların kurulması ve insan gücünün yerini makinelerin almasıyla iş kazaları ve meslek hastalıklarındaki artışlar iş sağlığı ve güvenliği kavramını gündeme getirmiştir. Gelişen süreç içerisinde işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlığı meslekleri ile proaktif yaklaşımlar benimsenerek iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları yapılmaktadır. Ülkemizde 2012 yılında 6331 İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Resmi Gazete’de yayınlanmasıyla tehlikeli ve çok tehlikeli işletmelerde uygulanması zorunlu hale gelmiştir. 6331 sayılı yasada işverenin yükümlülükleri de belirtilmiştir. İş Sağlığı ve Güvenliğinin amacı işletmenin güvenliğini, üretimin devamını ve çalışanlara uygun sağlıklı bir ortam sağlamaktır. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerini kendisi ya da dış kaynaklı uzmandan destek alarak yerine getirir.

Bu çalışmanın amacı; Karadeniz Bölgesinde T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı aktif olarak çalışan A Sınıfı, B Sınıfı ve C Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlarının mesleklerine yönelik bakışlarını incelemek, mesleklerindeki geçen süre içerisinde mesleğe olan ilgi düzeyini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda anket çalışması yapılmıştır. Ankete verilen cevaplar “IBM SPSS Statistics 22.0” programı ile analiz edilmiş ve “Cronbach Alpha (α)” değeri 0,621 bulunmuştur. Değerin $0.6 < \alpha < 0.8$ arasında olması araştırmanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda iş güvenliği uzmanlarının mesleklerine bakış açılarının mezun oldukları alana ve gelir düzeyine bağlı olarak değiştiğini fakat cinsiyet, iş güvenliği uzmanlık belge sınıfı ve hizmet yılına göre değişmediği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: İş Güvenliği Uzmanlığı, Karadeniz Bölgesi, Bakış Açıları,

ABSTRACT

Although Occupational Health and Safety has a history as old as humanity, it has gained importance with the development of industry. With the establishment of factories and the replacement of manpower by machines, increases in occupational accidents and occupational diseases brought the concept of occupational health to the agenda. In the developing process, occupational health and safety practices are carried out by adopting proactive approaches with occupational physicians and occupational safety professions.. With the publication of the 6331 Occupational Health and Safety Law in our country in 2012, it has become mandatory to apply in dangerous and very dangerous enterprises. In the law numbered 6331, the obligations of the employer are also specified. The purpose of Occupational Health and Safety is to ensure the safety of the enterprise, the continuity of production and a healthy environment suitable for the employees. The employer fulfills its occupational health and safety obligations by getting support from itself or the external expert.

The purpose of this study; in the Black Sea Region To examine the views of Class A, Class B and Class C Occupational Safety Specialists who are actively working under the T.C. Ministry of Family, Labor and Social Services, and to determine the level of interest in the profession during the period of their occupation. For this purpose, a questionnaire study was conducted. The answers to the questionnaire were analyzed with the program "IBM SPSS Statistics 22.0" and the value of "Cronbach Alpha (α)" was found to be 0,621. A value between $0.6 < \alpha < 0.8$ indicates that the research is reliable.

As a result of the analyzes, it has been determined that the perspectives of occupational safety specialists change depending on the field and income level they graduate, but it does not change according to gender, occupational safety specialist document class and year of service.

Keywords: Occupational Safety Specialist, Black Sea Region, Perspectives

1. GİRİŞ

İnsanlar, beslenme, giyinme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için tarihin ilk yıllarından beri çalışmak zorunda kalmışlardır. Bu çalışma hayatı zamanla farklılaşmış ve gelişmiştir. İnsanın çalışma hayatı ile birlikte iş sağlığı kavramı ortaya çıkmaya başlamış ve sanayi devrimi ile birlikte giderek önem kazanmıştır. Sanayileşme ile birlikte artan teknolojik gelişmeler insan-makine etkileşimini arttırmıştır. Bu gelişmeler iş kazaları ve meslek hastalıklarının artmasına yol açmıştır. İncelen iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu iş sağlığı ve güvenliğinin gerekliliğini ortaya konulmuştur. Günümüzde, iş güvenliği uygulamaları çalışma hayatında olmazsa olmaz unsurlarından biridir. İş güvenliği saha uygulamalarında, iş güvenliği uzmanlığı mesleğinin önemi artarak sanayileşmede ve üretimin devamında ayrılmaz bir unsur haline gelmiştir. İş güvenliği uzmanları üstlendikleri görev ve yükümlülüklerinden dolayı üretim ve hizmet sektöründe önemli çalışan pozisyonunda bulunmaktadır(Cerev, 2018).

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanın iş yerinde işin yürütülmesi sırasında oluşan veya oluşabilecek tehlike tespit edilip, proaktif önlemlerin alınması, aynı zamanda iş yeri ortamında iyileştirici, düzenleyici ve önleyici faaliyetleri hedefleyen sistematik ve bilimsel çalışmaların tümünü kapsar.(6331 sayılı *İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu*).

Sanayileşme çağı cesinde M.Ö. 2000'lerde; Babil Çağı, tarihin bilinen ilk kanunlarından olan Hammurabi Kanunlarında yapılan düzenlemelerle iş sağlığının temellerinin oluştuğu ve işverenin gerekli tedbirleri almadığı durumlarda sorumlu tutulduğu ilk hükümler uygulanmaya başlanmıştır. Agricola, madencilerde görülen meslek hastalıklarını tespit kayıtlara geçen ilk gözlemcilerden biridir. Tozun oluşturduğu kimyasal zararları, tecrübeleriyle birleştirerek tespit etmiş, korunma politikaları oluşturmuş; yeraltında çalışmalarında havada belli oranda oksijen olmasının sağlanması, çalışanlara kişisel koruyucu donanım(maske vb) kullandırılmasını ileri sürmüştür. Paracelsus ise, ilk olarak madenlerde işyeri hekimi olarak çalışmaya başlamış ve madencilerde görülen maden ile alakalı meslek hastalıkları ve korunma politikaları hakkında kitap yazmıştır. Yazdığı kitap ile İSG alanında toksikolojinin kurucusu sayılır. İtalyan bilim adamı Bernardino Ramazzini, işçi sağlığı alanında meslek hastalıkları hakkındaki kitabı ile İş Sağlığı ve Güvenliğinin babası sayılır. Ayrıca işçi sağlığı alanında meslek hastalıkları konusunda bazı temel ilkeler tespit etmiş ve meslek hastalıkları ile işçinin yaptığı iş arasındaki illiyet bağına tam olarak ortaya koyarak, meslek hastalıklarının kökenini araştırmaya çalışmıştır. 18.yy birinci çeyreğinde İngiltere'de ortaya çıkan Sanayi Devrimi ile üretim sürecinde büyük bir değişim meydana gelmiştir. Gelişen teknolojiyle insan gücünün yerini büyük makinelerin yer aldığı fabrika düzenine geçilerek üretimde büyük rakamlar elde edilmiştir. Percival Pott, çalışma koşulları ve ortamdaki zararlı maddelerin hastalıkla ilişkisini saptamış ve kanser ile mesleki faktörlerin ilişkisini vurgulamıştır. Percival Pott tarafından ilk defa baca temizleme işini yapanların is nedeniyle skrotum kanserine yakalandıklarını tespit eden İngiliz hekimdir(Çiçek vd, 2016).

Robert Owen, İskoçya'daki fabrikasında on yaşından küçük kimseyi çalıştırmadan, çalışma süresini düşürerek, gençler ve yetişkinler için eğitimler düzenleyerek ve iş yerindeki çevre koşullarını düzelterek ticari başarının daha iyi olduğunu göstermiştir. 1802 yılında İngiltere'de "Çırakların Sağlığı ve Morali" yasasının çıkarılmasını sağlamıştır. Michel Sadler ise 1833 yılında "Fabrikalar Yasası" adı altında yeni bir kanun teklifi sunmuş ve bu kanunun yürürlüğe girmesini sağlamıştır(Çiçek vd, 2016). Günümüzde, iş sağlığı ve güvenliğine verilen değer artmaya giderek artmaya başlamış ve 2012 yılında çıkan 6331 sayılı İSGYasası ile resmiyet kazanmıştır(Cerev, 2018). Bu yasa ile hizmet alımının zorunlu olduğu yerlerde iş güvenliği uzmanlığı görevlendirmesinin ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

"Dünya Sağlık Örgütü(WHO)" ve "Uluslararası Çalışma Örgütü(ILO)" ne göre İş sağlığı ve

Güvenliği; çalışanların ruhsal, bedensel, sosyal yönden tam bir iyilik halinin sağlanması ile iş kazası ve meslek hastalığının azalması veya yok edilmesi sağlanmış olur(Şimşek ve Öge, 2011).

Mühendislik fakültesi, mimarlık fakültesi, teknik öğretmenlik fakültesi mezunları, fen fakültelerinin fizik, kimya ve biyoloji bölüm mezunları, iş sağlığı ve güvenliği programından mezun olanlar iş sağlığı ve güvenliği uzmanı olabilmek için başvuruda bulunabilirler.(Altuntaş, 2017).

İş güvenliği uzmanı olmak isteyen kişiler, mühendislik fakültesi, mimarlık fakültesi, teknik öğretmenlik fakültesi mezunları, fen edebiyat fakültelerinin fizik, kimya ve biyoloji bölümleri, iş sağlığı ve güvenliği programından mezun olanlar sağlığı ve güvenliği uzmanı olabilmek için başvuruda bulunabilirler.(Altuntaş, 2017).

2012 yılında yayınlanan 6331 Sayılı Kanun ile İş Güvenliği Uzmanlarının görev, sorumlulukları ve eğitimleri hakkındaki Yönetmeliğe göre İş Güvenliği Uzmanlığı; “İş sağlığı ve güvenliği alanında iş yapmak üzere T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nca yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip mühendis, mimar ya da teknik elemen olarak ifade edilmiştir (Takaoğlu, vd 2018).

İş güvenliği uzmanlarının, 6331 sayılı yasaya göre aşağıda belirtilen yükümlülükleri yerine getirmekle yükümlüdür(Şahin,2017):

- 1) İşverene rehberlik yapılması,
- 2) Risk değerlendirmesinin yapılması ve uygulanması,
- 3) Çalışma ortamı gözetimleri,
- 4) Eğitim, bilgilendirme, kayıt ve arşivleme,
- 5) İlgili birimlerle koordinasyon ve işbirliği,

İş güvenliği uzmanları, 6331 sayılı yasadaki belirtilen görevlerini yerine getirmek için aşağıda belirtilen kişi başı dakikaya göre görev yaparlar(Şahin,2017):

- a) Az tehlikeli sınıfta yer işletmelerde, çalışan kişi başına ayda en az 10 dakika,
- b) Tehlikeli sınıfta yer alan işletmelerde, çalışan kişi başına ayda en az 20 dakika,
- c) Çok tehlikeli sınıfta yer alan işletmelerde, çalışan kişi başına ayda en az 40 dakika,

İş güvenliği uzmanları işverene bağlı çalıştıklarından ücret aldıkları firmayı denetlerken zorlanırlar(Çakan ve Yavuz, 2020). İş güvenliği uzmanı, hayati bir tehlike, iş kazası ve meslek hastalığı gibi durumları işverene bildirmek zorundadır fakat işverenin gerekli düzenleyici ve önleyici önlemlerini alması İSG uzmanının sorumluluğunu bitirmemektedir(Kayan vd, 2017).

Bu araştırmada, iş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu ana amaç altında şu hipotezler belirlenmiştir.

1. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları cinsiyete bağlı olarak değişmektedir.
2. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları yaşa bağlı olarak değişmektedir.
3. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları uzmanlık belge sınıfına bağlı olarak değişmektedir.
4. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları eğitim düzeylerine bağlı olarak değişmektedir.
5. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları gelir düzeylerine bağlı olarak değişmektedir.
6. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları iş tecrübelerine bağlı olarak değişmektedir.
7. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları iş güvenliği uzmanlık çalışma yıllarına bağlı olarak değişmektedir.
8. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları mezun oldukları alan/fakülteye göre bağlı olarak değişmektedir.
9. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları çalıştıkları sektöre bağlı olarak değişmektedir.

10. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları medeni durumlarına bağlı olarak değişmektedir.
11. İş güvenliği uzmanlarının kendi mesleklerine bakış açıları mesleklerinin ideallerindeki meslek olmasına bağlı olarak değişmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Karadeniz Bölgesi'nde T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı çalışan iş güvenliği uzmanları oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ankete gönüllü olarak katılan 245 iş güvenliği uzmanları oluşturmaktadır. Araştırma, iş güvenliği uzmanlarının uygulanan anket maddelerine kendi özgür iradeleriyle ve objektif olarak yanıt verdiklerini varsayarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacı ile anket yönteminden yararlanılmıştır. Anket soruları oluşturulurken iş güvenliği uzmanları ile yapılan sohbetler anket sorularının hazırlanmasında etkili olmuştur.

Araştırma veriler için hazırlanan anket 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgilere ait 11 soru, ikinci bölümde ise iş güvenliği uzmanlığı mesleğine bakış açılarını tespit etmek için 18 soruluk hazırladığımız ölçek yer almaktadır. İş güvenliği uzmanlığı mesleğine bakış açılarını tespit ölçeğinde yer alan ifadelerin değerlendirilmesinde "5'li Likert Ölçeği" kullanılmıştır. İfadeler; "1: Kesinlikle hayır, 2: Hayır, 3: Kararsızım, 4: Evet ve 5: Kesinlikle evet" aralığında düzenlenerek öğrencilerin meslek seçiminde aile etkisine ilişkin düşünceleri ölçülmeye çalışılmıştır. Sonuçlar "IBM SPSS Statistics 22.0" programı ile analiz edildiğinde "Cronbach Alpha (α)" değeri 0,621 bulunmuştur. Bulunan değer $0,6 < \alpha < 0,8$ aralığında olması araştırmanın güvenilirliğini kanıtlamaktadır. Demografik özellikler için frekanslar ve yüzdeler bulunmuş. Hipotezlerin doğruluğunu test etmek için t- testi analizi ve Anova analizleri yapılarak yorumlanmıştır. Yapılan anket çalışmamızın sonuçlarının birbiriyle tutarlı ve anlaşılır olması akademisyenlerin anketi doğru anladığını göstermektedir. Araştırmada $p < 0,05$ değeri anlamlı farkı ifade etmektedir.

3. BULGULAR

3.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular

Tablo 1: İş güvenliği uzmanlarının demografik özellikleri

CİNSİYET	N	%
Erkek	176	71,8
Kadın	69	28,2
YAŞ	N	%
20-29	64	26,1
30-39	104	42,4
40-49	60	24,5
50 ve Üstü	17	6,9
BELGE SINIFI	N	%
C Sınıfı	96	39,2
B Sınıfı	105	42,9
A Sınıfı	44	18,0
GELİR DÜZEYİ	N	%
2000-3000 TL	63	25,7
3000-4000 TL	60	24,5
4000-5000 TL	62	25,3
5000 ve üzeri TL	60	24,5
EĞİTİM DÜZEYLERİ	N	%
Lisans	146	59,6
Yüksek Lisans	94	38,4
Doktora	5	2,0
İŞ TECRÜBELERİ	N	%
1-5 yıl	126	51,4
6-10 yıl	51	20,8
11-15 yıl	27	11,0
16-20 yıl	18	7,3
20 ve üstü	23	9,4
ÇALIŞMA SÜRELERİ	N	%
1-2 yıl	79	32,2
3-5 yıl	97	39,6
6-9 yıl	61	24,9
10 yıl ve üstü	8	3,3
MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTE	N	%
İSG bölümü	69	28,2
Fen fakültesi	46	18,8
Mühendislik	3	1,2
Teknik eğitim Fakültesi	127	51,8
ÇALIŞILAN SEKTÖR	N	%
Maden	9	3,7
Sanayi	44	18,0
Şantiye	40	16,3
Enerji	32	13,1
Hizmet sektörü	49	20,0
Diğer	71	29,0
MEDENİ DURUM	N	%
Evli	145	59,2
Bekâr	100	40,8
İDEALLERİNDEKİ MESLEK DURUMU	N	%
Evet	134	54,7
Hayır	111	45,3

Tablo 1'e göre ankete katılan iş güvenliği uzmanlarının %28.2'si kadın,%71.8'i erkektir. Uzmanların %20-29'u 20-29 yaş, %42.4'ü 30-39 yaş, %24.5'i 40-49 yaş, %6.9'u 50 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Ankete katılan uzmanların %39.2'si C sınıfı iş güvenliği uzman belgesine, % 42.9'u B sınıfı iş güvenliği uzman belgesine, %18.0'ı ise A sınıfı iş güvenliği uzman belgesine sahiptir. Uzmanların gelir düzeyleri %25.7'si 2000-3000 TL, %24.5'i 3000-4000 TL, %25.3'ü 4000-5000 TL ve %24.5'i 5000 ve üzeri aralığındadır. Uzmanların %59.6'sı lisans, %38.4'ü yüksek lisans ve %2.0'ı doktora düzeyinde eğitim almışlardır.

Uzmanların %51.4'ü 1-5 yıl, %20.8'i 6-10 yıl, %11.0'ı 11-15 yıl, %7.3'ü 16-20 yıl ve %9.4'ü ise 20 yıl ve üzeri farklı iş alanlarında iş tecrübesi vardır. Uzmanlar iş güvenliği mesleğini yapma yıllarına göre dağılımları ise; %32.2'si 1-2 yıl, %39.6'sı 3-5 yıl, % 24.9'u 6-9 yıl ve %3.3'ü 10 yıl ve üstüdür. Ankete katılan uzmanların %28.2'si İSG bölümü, %18.8'i fen fakültesi, %1.2'si mühendislik fakültesi ve %51.8'i teknik eğitim fakültesi mezunlardır. İş güvenliği uzmanlarının % 3.7'si maden, %18.0'ı sanayi, %16.3'ü şantiye, %13.1'i enerji,%20.0'ı hizmet sektörü ve %29'u diğer iş kollarında görev yapmaktadırlar. Uzmanların %54.7'si evli iken, %40.8'i bekârdır. Ayrıca ankete katılanların %54.7'si iş güvenliği uzmanlığını idealindeki meslek olarak yaptığını belirtirken, %45.3'ü bu mesleğin ideallerindeki meslek olmadığını belirtmişlerdir.

5.2. İş Güvenliği Uzmanlarının Mesleklerine Bakış Açılımları ile İlgili Anket Soruları ve Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tablo 2'de iş güvenliği uzmanlarının mesleklerine bakış açısını belirlemek için hazırladığımız sorular yer alırken Tablo 3'de her bir soruya verilen cevapların yüzde dağılımları hesaplanmıştır.

Tablo 2: Anket soruları
1. İşyerinize duygusal yönden bağlandığınızı düşünüyor musunuz?
2. İş güvenliği uzmanlığı mesleğini sevmekten ziyade zorunluluktan dolayı mı yapıyorsunuz?
3. İş güvenliği uzmanlarının örgütsel olarak birbirine bağlı olduğunu düşünüyor musunuz?
4. İş güvenliği uzmanı olarak üstlendiğiniz sorumluluk karşısındaki aldığınız ücret yeterli midir?
5. İş güvenliği uzmanı olarak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'ndaki görev ve yükümlülüklerinizi yerine getirebiliyor musunuz?
6. İş kazası olması durumunda iş güvenliği uzmanının sorumlu tutulmasının doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna verilen cevap dağılım yüzdesi.
7. Saha gözetimi yaparken gördüğünüz tüm eksiklikleri tespit önerine defterine yazabiliyor musunuz?
8. Sahada uzmanlık yapmadan tezsiz/tezli yüksek lisans ve doktora yaparak B Sınıfı ya da A Sınıfı iş güvenliği uzmanlık belgesini alınmasının haksızlık olduğunu düşünüyor musunuz?
9. İş sağlığı ve güvenliği sınavına yönelik verilen eğitimlerin, sınavdan sonra iş güvenliği uzmanlığı yaparken yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
10. İş güvenliği uzmanlığının kabiliyet gerektirmeyen ve herkesin kolayca yapabileceği bir meslek olduğunu düşünüyor musunuz?
11. İşletmelere, iş sağlığı ve güvenliği denetimlerinin olmadığı sürece İSG bilinci ve kültürünün oluşmasının zor olacağını düşünüyor musunuz?
12. İş sağlığı ve güvenliği alanında yüksek lisans/doktora yapmayı düşünür müsünüz?
13. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'ndaki ertelemeler ile mesleğin geleceğini olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?
14. İş güvenliği uzmanlığının cinsiyet bakımından erkeklere daha uygun bir meslek olduğunu düşünüyor musunuz?
15. Liselerde ve üniversitelerde iş sağlığı ve güvenliği dersinin zorunlu ders olarak müfredatta olması gerektiğini düşünüyor musunuz?
16. İş güvenliği uzmanlığının kendi içinde branşlaşması gerektiğini düşünüyor musunuz?
17. İşletmenin kurumsallık seviyesi yükseldikçe iş sağlığı ve güvenliği kültürünün daha çok benimsendiğini düşünüyor musunuz?
18. İş güvenliği uzmanlığı yaptığımız firmalarda, iş güvenliği uzmanlığının dışında başka işlerde işverene destek oluyor musunuz?

Tablo 3:Uzmanların sorulara verdikleri cevapların dağılım yüzdeler

	KESİNLİKLE HAYIR		HAYIR		KARARSIZIM		EVET		KESİNLİKLE EVET	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
S1	24	9,8	57	23,3	42	17,1	82	33,5	40	16,3
S2	33	13,5	73	29,8	39	15,9	56	22,9	44	18,0
S3	87	35,5	82	33,5	21	8,6	32	13,1	23	9,4
S4	140	57,1	77	31,4	14	5,7	13	5,3	1	0,4
S5	17	6,9	51	20,8	57	23,3	104	42,4	16	6,5
S6	148	60,4	66	26,9	23	9,4	6	2,4	2	0,8
S7	18	7,3	78	31,8	35	14,3	78	31,8	36	14,7
S8	19	7,8	57	23,3	16	6,5	62	25,3	91	37,1
S9	80	32,7	113	46,1	22	9,0	26	10,6	4	1,6
S10	126	51,4	85	34,7	15	6,1	14	5,7	5	2,0
S11	9	3,7	8	3,3	13	5,3	73	29,8	142	58,0
S12	22	9,0	47	19,2	39	15,9	89	36,3	48	19,6
S13	4	1,6	6	2,4	21	8,6	70	28,6	144	58,8
S14	58	23,7	86	35,1	36	14,7	48	19,6	17	6,9
S15	0	0	0	0	12	4,9	65	26,5	168	68,6
S16	17	6,9	25	10,2	27	11,0	81	33,1	95	38,8
S17	2	,8	19	7,8	19	7,8	103	42,0	102	41,6
S18	13	5,3	63	25,7	9	3,7	124	50,6	36	14,7

Tablo 3' e bakılarak uzmanların mesleklerine bakış açılarını belirlemek için hazırlanan anket sorularına verdikleri cevapların en yüksek % değerleri tespit edilmiştir. Uzmanların S1 sorusuna %35'i evet, S2 sorusuna %29.8'i hayır cevabını verirken S3 sorusuna ise %35.5' i kesinlikle hayır cevabını vermiştir. Uzmanlardan %57.1'i S4 sorusuna ve %60.4'ü S6 sorusuna kesinlikle hayır cevabı verirken, S5 sorusuna %42.4 oranında evet cevabı verilmiştir. S7 sorusuna verilen cevaplara bakıldığında iş güvenliği uzmanlarından %31.8'i evet ve %31.8'i ise hayır cevabını vermiştir. S8, S11, S13, S15 ve S16 sorularına verilen en yüksek cevap yüzdelerine bakıldığında sırasıyla %37.1, %58.8, %68.6 ve 38.8 oranlarında kesinlikle evet cevabı dikkat çekmektedir. S10 sorusuna %51.4'ü kesinlikle hayır cevabı ve S14 soruna ise %35.1'i hayır oranı tespit edilmiştir. S12, S17 ve S18 sorularına verilen %36.3, %42.0 ve %50.6'lık oranlarda evet cevabı en yüksek cevap yüzdesi olmuştur. Elde edilen cevap yüzde dağılımına sonuç kısmında detaylı yorum yapılacaktır.

5.3. Hipotezlerin Testi, Nitel Veri Analizleri, Sonuç ve Değerlendirme: Hipotezlere İlişkin Sonuçlar

5.3.1. Cinsiyete bağlı t testi

İş Güvenliği uzmanlarının cinsiyetlerine göre mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için t-testi yapılmıştır. t-testi analizi sonucunda $t(243) = 1,310$; $p = 0,192$ ve Güven Aralığı: $[-0,02848; 0,14151]$ verileri elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan H1 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının cinsiyetine bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Cinsiyet	N	Ss	Sd	t	p
Erkek	176	3,1354	,30473	243	1,310
Kadın	69	3,0789	,30135		*0,192

* $p < 0,05$

5.3.2. Medeni Duruma bağlı t testi

İş Güvenliği uzmanlarının medeni durumlarına göre mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için t-testi yapılmıştır. t-testi analizi sonucunda $t(243) = 0,571$; $p = 0,568$ verileri elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan H2 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının medeni durumlarına bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Medeni Durum	N		Ss	Sd	t	p
Erkek	145	3,1287	,29987	243	0,571	*0,568
Kadın	100	3,1061	,31149			

*p<0,05

5.3.3. İş Güvenliği Uzmanlığının İdealdeki Meslek Olma Durumuna Bağlı t Testi

İş Güvenliği uzmanlarının ideallerindeki mesleği yapıp-yapmama durumuna göre, mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için t-testi yapılmıştır. t-testi analizi sonucunda t (243) =0,979; p= 0,329 verileri elde edilmiştir. p>0,05 olduğundan H3 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının ideallerinde meslek olma durumuna bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Medeni Durum	N		Ss	Sd	t	p
Erkek	134	3,1368	,30312	243	0,979	*0,329
Kadın	111	3,0986	,30564			

*p<0,05

5.3.4. Sahip Olduğu İş Güvenliği Uzmanlık Belge Sınıfına Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının sahip oldukları iş güvenliği uzmanlık belge sınıfına bağlı mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,726 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (2,242) = 1,780$; p=0,171 verileri elde edilmiştir. p>0,05 olduğundan H4 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının sahip olduğu iş güvenliği uzmanlık belge sınıfına bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Belge sınıfı	N	$\bar{X}$	Ss
C sınıfı	96	3,1534	,31507
B sınıfı	105	3,1180	,29323
A sınıfı	44	3,0492	,30054
Toplam	245	3,1195	,30424

Yaş	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Gruplar arası	0,327	2	,164	1,780	*0,171
	Gruplar içi	22,257	242	,092		
	Toplam	22,585	244			

*p<0,05

5.3.5. Yaşa Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının yaşlarına bağlı mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,069 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (3,241) = 2,220$; p=0,086 verileri elde edilmiştir. p>0,05 olduğundan H5 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının sahip olduğu yaşlarına bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Yaş	N	$\bar{X}$	Ss
20-29	64	3,1970	,35163
30-39	104	3,1052	,28295
40-49	60	3,0870	,25518
50 ve üstü	17	3,0294	,36224
Toplam	245	3,1195	,30424

Yaş	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Gruplar arası	,607	3	,202	2,220	*0,086
	Gruplar içi	21,977	241	,091		
	Toplam	22,585	244			

*p<0,05

5.3.6. Eğitim Düzeylerine Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının eğitim düzeylerine bağlı mesleklerine bakış açılarındaki farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,819 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (2,240) = 0,311$; $p = 0,733$ verileri elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan H₀ hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının sahip olduğu eğitim düzeylerine bağlı olarak mesleklerine bakış açılarındaki farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss
Lisans	144	3,1254	,30399
Yüksek lisans	94	3,1017	,30577
Doktora	5	3,1889	,35268
Toplam	243	3,1175	,30468

Eğitim	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Gruplar arası	,058	2	,029	,311	*0,733
	Gruplar içi	22,407	240	,093		
	Toplam	22,465	242			

*p<0,05

5.3.7. Gelir Düzeyine Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının gelir düzeylerine bağlı mesleklerine bakış açılarındaki farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,719 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (3,241) = 3,305$; $p = 0,021$ verileri elde edilmiştir. $p < 0,05$ olduğundan H₀ hipotezi kabul edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının sahip olduğu gelir düzeyine bağlı olarak mesleklerine bakış açılarındaki farklılığı oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık 3000-4000 lira geliri olanlarla 5000 lira ve üzeri geliri olanlar arasında görülmüştür. Gelir düzeyi 2000-3000 lira olan iş güvenliği uzmanlarının mesleklerine bakış açılarındaki ($\bar{x} = 3,1596$), gelir düzeyi 3000-4000 lira olan iş güvenliği uzmanlarının mesleklerine bakış açılarındaki ($\bar{x} = 3,0231$) daha anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Gelir Miktarları	N	$\bar{X}$	Ss
2000-3000	63	3,1596	,31953
3000-4000	60	3,0231	,31030
4000-5000	62	3,1120	,28867
5000 ve üstü	60	3,1815	,27916
Toplam	245	3,1195	,30424

Gelir Miktarları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark (Tukey)
	Gruplar arası	,892	3	,297	3,305	*0,021	3000-4000 ile 5000 ve üstü
	Gruplar içi	21,692	241	,090			
	Toplam	22,585	244				

*p<0,05

5.3.8. Çalışma Yıllarına Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının çalışma yıllarına bağlı mesleklerine bakış açılarındaki farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin

homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,942 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (4,240) = 1,630$; $p = 0,167$ verileri elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan H8 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının çalışma yıllarına bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma Yılları	N	$\bar{X}$	Ss
1-5 yıl	126	3,1424	,30772
6-10 yıl	51	3,0556	,30246
11-15 yıl	27	3,1440	,30634
16-20 yıl	18	3,2099	,27585
20 ve üstü	23	3,0362	,28946
Toplam	245	3,1195	,30424

Çalışma Yılları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Gruplar arası	,597	4	,149	1,630	*0,167
	Gruplar içi	21,987	240	,092		
	Toplam	22,585	244			

* $p < 0,05$

5.3.9. İş Güvenliği Uzmanı Olarak Çalışma Yıllarına Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının uzman olarak çalışma yıllarına bağlı mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,976 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (3,241) = 0,803$; $p = 0,493$ verileri elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan H9 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının sahip olduğu eğitim düzeylerine bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

İş Güvenliği Uzmanı Olarak Çalışma Yılları	N	$\bar{X}$	Ss
1-2 yıl	79	3,1632	,32423
3-5 yıl	97	3,1008	,28161
6-9 yıl	61	3,0965	,31474
10 yıl ve üstü	8	3,0903	,29388
Toplam	245	3,1195	,30424

İş Güvenliği Uzmanı Olarak Çalışma Yılları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Gruplar arası	,223	3	,074	,803	*0,493
	Gruplar içi	22,361	241	,093		
	Toplam	22,585	244			

* $p < 0,05$

5.3.10. Mezun Oldukları Alanlara Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının mezun oldukları alanlara bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,061 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (3,241) = 2,652$; $p = 0,049$ verileri elde edilmiştir. $p < 0,05$ olduğundan H10 hipotezi kabul edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının sahip olduğu eğitim düzeylerine bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık Fen Fakültesi mezunları ile İSG Bölümü mezunları arasında olanlar arasında görülmüştür. İSG Bölümü mezunlarının mesleklerine bakış açılarının ($\bar{x} = 3,1747$), Fen Fakültesi mezunlarının mesleklerine bakış açılarından ($\bar{x} = 3,0326$) daha anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Mezun Oldukları Alan	N	$\bar{x}$	Ss
İSG bölümü	69	3,1747	,33864
Fen fakültesi	46	3,0326	,23732
Mühendislik	3	3,3519	,11565
Teknik eğitim fakültesi	127	3,1155	,30216
Toplam	245	3,1195	,30424

Mezun Oldukları Alan	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark (Tukey)
	Gruplar arası	,722	3	,241	2,652	*,049	Fen fakültesi-İSG Bölümü
	Gruplar içi	21,863	241	,091			
	Toplam	22,585	244				

*p<0,05

5.3.11. Çalıştıkları Sektöre Bağlı Tek Yönlü Varyans Analiz Testi

İş Güvenliği uzmanlarının çalıştıkları sektör alanlarına bağlı mesleklerine bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve homojenlik katsayısı 0,644 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05'ten büyük olduğu için grup varyanslarının homojen dağıldığı anlaşılmıştır. Anova analizi sonucunda $F = (5,239) = 1,363$; $p = 0,239$ verileri elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan H11 hipotezi ret edilmiştir; iş güvenliği uzmanlarının sahip olduğu eğitim düzeylerine bağlı olarak mesleklerine bakış açılarında farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Çalıştıkları Sektör	N	$\bar{x}$	Ss
Maden	9	3,3086	,38701
Sanayi	44	3,1389	,30535
Şantiye	40	3,0639	,34144
Enerji	32	3,1615	,25957
Hizmet sektörü	49	3,0737	,29362
Diğer	71	3,1275	,29223
Total	245	3,1195	,30424

Çalıştıkları Sektör	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Gruplar arası	,626	5	,125	1,363	*,0239
	Gruplar içi	21,959	239	,092		
	Toplam	22,585	244			

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

İş Sağlığı ve Güvenliği uzmanlığının cinsiyete, medeni durumuna, ideallerindeki meslek olma durumlarına, belge türüne, yaşa, eğitim düzeyine, gelir düzeyine, çalışma yılına, İSG Uzmanı olarak çalışma yılına, mezun oldukları alana, çalıştıkları sektöre bağlı bakış açılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analiz testi yapılmıştır. Bu testi yapmadan önce verilerin homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve verilerin homojen dağıldığı görülmüştür. Anova analizi sonucunda uzmanların mezun oldukları alan ve aldıkları ücrete ($p < 0,05$) göre mesleklerine bakış açıları arasında farklılık olduğu, cinsiyete, medeni durumuna, ideallerindeki meslek olma durumlarına, belge türüne, yaşa, eğitim düzeyine, çalışma yılına, İSG Uzmanı olarak çalışma yılına, çalıştıkları sektöre bağlı olarak ($p > 0,05$) mesleklerine bakış açıları arasında farklılık olmadığını görüyoruz. H10 ve H7 hipotezleri kabul edilmiş, diğer hipotezler reddedilmiştir. 3000-4000 lira geliri olanlarla 5000 lira ve üzeri geliri olanlar arasında görülmüştür. Gelir düzeyi 2000-3000 lira olan iş güvenliği uzmanlarının mesleklerine bakış açıları ($\bar{x} = 3,1596$), gelir düzeyi 3000-4000 lira olan iş güvenliği uzmanlarının mesleklerine bakış açılarından ($\bar{x} = 3,0231$) daha anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Fen Fakültesi mezunları ile İSG Bölümü mezunları arasında mesleki bakış açıları arasında farklılık görülmüştür. İSG Bölümü mezunlarının mesleklerine bakış açıları ($\bar{x} = 3,1747$), Fen Fakültesi mezunlarının mesleklerine bakış açılarından ($\bar{x} = 3,0326$) daha anlamlı olduğu tespit edilmiştir. İSG bölüm mezunlarının tek alanı olması ve kendilerinin başka yapacağı meslek olmaması sonucu etkilemiştir.

Fen fakültesi mezunlarının ise İSG uzmanlığını ikinci meslek gibi görmesi sonuca etkili olmuştur.

İş Güvenliği Uzmanlığı mesleği sonuçları ve yaptırımları bakımından zor bir meslek olması, iş kazası ve meslek hastalıkları olması durumunda İSG Uzmanının sorumlu tutulması, işyeri kontrol ve denetimlerinin yeterli yapılmaması gibi durumlar da anket sonuçlarına etki etmiştir.

Kaynakça

- Cerev, G., (2018),“ İş Güvenliği Uzmanlarının Genel, İçsel ve Dışsal İş Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma ” Yönetim Bilimleri Dergisi cilt:16, sayı:32, ss:91-112.
- Şimşek, M.Ş.; Öge, S., (2011). “İnsan Kaynakları Yönetimi”, Eğitim Kitabevi, Konya
- “6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” 30/06/2012 tarih ve 28339 sayılı Resmi Gazete.
- Çiçek, Ö., Öçal, M., (2016) “Dünyada ve Türkiye’de İş sağlığı ve İş güvenliğinin Tarihsel Gelişimi” HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi Cilt: 5, Yıl: 5, Sayı: 11 (2016/1)
- Altuntaş, H., (2017) “İş Güvenliği Uzmanlarının Mevcut Durum Analizi: Amasya Örneği” Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,
- Takaoğlu, Z., B., Kaya, E., Ç., İri-Ölmezoglu, N., İ., (2018) “İş Güvenliği Uzmanlarının Yaşadığı Sorunlar” Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 7 (2): 1 – 9
- Şahin, S., (2017) “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa Göre İşyeri Hekimliği ve İş Güvenliği Uzmanlığı” Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,
- Çakan, M., Yavuz, Ş. (2020). Üniversitelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Risk Faktörlerinin Önem Derecelerine Göre Sıralanması: Hitit Üniversitesi Örneği. Elçin YAZICI (Ed.), Eğitim Araştırmaları-2 içinde (s. 1-24). (2. Baskı). Ankara: İKSAD Uluslararası Yayınevi 2020
- Kayan, Y., Doğruyol, M., Gültekin, M., Ş., Gültekin, M., C., Ayhan, E., Kuncan, O., (2017), “ İş Güvenliği Uzmanlarının Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma” Bilim ve Gençlik Dergisi ,Cilt 5, Sayı 2